

οἱ δὲ καρποὶ οὐ τῇ κληρονομίᾳ, ἀλλὰ τοῖς πράγμασι καταλογίζονται. Ἐὰν δὲ ληγάτω τιμηθεὶς ὁ κληρονόμος ἀξιοθῆ τὸ μέρος τῆς κληρονομίας ἀποκαταστήσαι, τὸ ληγάτον, καθ' ἕσπον μὲν ἔλαβεν ἐκ τοῦ συγκληρονόμου, παρακρατῶ ἕσπον δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστάσιν παρακατέσχει, ἀποκαθίστησιν.¹ fr. 19. § 3.

Ἐὰν ἀξιώσω τὸν κληρονόμον μερίσασθαι μετὰ σου τὴν κληρονομίαν μου, μετέρχονται εἰς σὲ αἱ ἀγογαί, ὡς ἐὰν εἶπω ἀποκαταστήσαι σοὶ τὴν κληρονομίαν· τῇ γὰρ ἐνοσίᾳ καὶ τοῖς ὅμμασιν δεῖ παρασχεῖν. fr. 20. § 1.

Λογίζεται τῷ κληρονόμῳ τὰ εἰς γράμματα τῶν πραγμάτων καὶ διάπρασιν αὐτῶν δαπανώμενα. fr. 20. § 2.

fol. 56^v. κα'.

Ἐὰν ληγατευθῆ μοι εἰς καιρὸν παιδοποιίας καὶ τελευτήσω τῆς γυναικὸς μου οὐσίᾳ ἐγκύου, παραπέμψω κληρονόμῳ τὸ ληγάτον: —² fr. 21. D. 36, 1.

καβ'.

Ὁ κληρονόμος μὴ παρακρατῶν γαίμωνδων μήτε ἀσφάλειαν λαβὼν θυσιὸς ἐστὶ τῷ μύθῳ ἔχοντι παρακατέσχειν καὶ ἀπολύσασθαι αὐτῆν, δύναται δὲ ἀπαιτεῖν τὴν τμήν τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων ἢ δοῦσασθαι αὐτῆς καὶ τὸν κληρονόμον ἐκβάλλειν παραγραφῆ, παραγγέλλειν δὲ τοῖς κληρονομιαίοις χρεώταις μὴ καταβῆσθαι: — fr. 22.

Ἐνὶ παῖδας ἐκφρονήσας τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔχουσα καὶ δαυτέρῳ ἀνδρὶ συνηθίσαι καὶ κληρονόμον αὐτῶν γράμματα ἤψισται μετὰ θανάτου τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποκαταστήσαι τοῖς παισὶν αὐτῆς τὴν κληρὸν ἢ τὸ ἕξ αὐτῶν κληρονομιαίων ὁ πατρὸς εὐδὸς ἀποκαταστήσει, καὶ τοῦ ἐνδὸς προτελευτήσαντος τοῦ πατρὸς, ὁ ἐπιζήσας³ ἀπαιτεῖ τὸ δοθὲν ἐκείνῳ μέρος, ὡς πατρὸς καιροῦ καταβλήθην. γὰρ μὴ κατὰ αὐτῶν ἀπαιτεῖν ὅτε γὰρ τις ἀξιοῦται παῖσιν ἀποκαταστήσαι γενομένοις ἀτεξουσίῳ θανάτῳ τοῦ πατρὸς καὶ ἀτεξουσίῳ γίνονται, ἀναγκάζεται παραχρημα φιδεικομμισσον αὐτοῖς παρασχεῖν. fr. 23 pr.

Καὶ ὁ δοῦλος δύναται τὸν κληρονόμον ἀναγκάσαι προσελθεῖν καὶ ἀποκαταστήσαι αὐτῷ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα αὐτῷ⁴ δύναται τὴν κατάλειψθῆσαν αὐτῷ ὀρθὴν ἢ φιδεικομμισσαρίαν ἐλευθερίαν: — fr. 23. § 1.

Ἐπὶ τῶν χωρὶς αἰρέσεως ἀποκαταστάσεων οἱ καρποὶ τοῦ μέσου χρόνου κέρδος γίνονται τοῦ κληρονόμου, ἐπειδὴ κατὰ ὁραυμίαν τοῦ φιδεικομ-

autem non hereditati, sed rebus imputantur. Si vero legato hereditatis rogatus sit partem (suam) hereditatis restituere, legatum, quatenus accipit a coherede, retinet: quatenus vero pro portione suae institutionis habuit, restituit. fr. 19. § 3.

Si rogavero heredem partiri tecum hereditatem meam, transeunt in te actiones, veluti si dixerero tibi restituendam hereditatem; sententiam enim et verba observare oportet. fr. 20. § 1.

Heredi imputari debent quae in rerum custodiam earumque distractionem impendit. fr. 20. § 2.

Si legatur mihi ad tempus liberorum et moriar, uxore mea praegnate relicta, transmitto heredi legatum. fr. 21. D. 36, 1.

Heres qui falcidiam non retinet neque satisfactionem accipit similis est ei qui solam habet retentionem et auferit eam, sed potest repetere possessionem rerum hereditariarum vel nunciari eam et agentem repellere exceptione et denunciare hereditariis debitoribus ne solvant. fr. 22.

Mulier filios in potestate eorum patris cum haberet et alteri viro nupta esset, eum heredem accipit rogavitque post mortem prioris mariti sui restituere suis filiis vel ei, qui supervixerit, hereditatem. Vivus eorum pater eos emancipavit et hereditatem eis privignus restituit: uno mortuo ante patrem, superstes petit partem illi datam utpote ante tempus solutam. ait non recte eum petere; cum enim quis rogetur liberis restituere, cum morte patris sui iuris efficiantur, et hi emancipentur, cogitur statim fideicommissum eis praestare. fr. 23 pr.

Et servus potest heredem cogere adire et restituere sibi, quamvis nondum possit (petere), relictam sibi directam vel fideicommissariam libertatem. fr. 23. § 1.

In restitutionibus non conditionalibus fructus medii temporis lucro cedunt heredi, nam negligentia fideicommissarii eos percepit et praeterea retinet

¹ hab. Syn. ² Ex schol. Bas. Hb. ³ —ζήσας cod. ⁴ I. οὐκέτι.

μισσαρίου ἔλαβεν αὐτοὺς καὶ τούτων ἔξωθεν παρακρατεῖ τὸ φαλκίδιον. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὸ ἡμέραν ἢ ὑπὸ αἴρεσιν ἀποκαταστάσεων οἱ ἐν μέσῳ καρποὶ, ἐπειδὴ κατὰ γνώμην τοῦ διατιθεμένου λαμβάνονται, ψηφίζονται εἰς φαλκίδιον καὶ τοὺς αὐτοῦ καρποὺς — — — — — fr. 23. § 2.

—¹ δὲ τοὺς ἀποθάνοντας δούλους ἐνέχεται μέντοι ἀπὸ ῥαθυμίας τῆς πλησιαζούσης δόλω· εἰ δὲ καὶ ὀφείλων οἰκήματα πώλησαι μὴ ἐπώλησε κατὰ μεγάλην ῥαθυμίαν ἐνέχεται, οὐ μὴν διὰ μικρὰν. fr. 23. § 3.

fol. 227^v. [λδ'.

Ἐὰν ἔχων τετρακοσίων νομισμάτων οὐσίαν ἀξιάσω τὸν κληρονόμον ἄπαιδα τελευτώντα τὰ εἰς αὐτὸν ἐρχόμενα χρήματα τῆς κληρονομίας μου ἀποκαταστήσῃ σοι καὶ συναγαγὼν ὁ κληρονόμος ἐκ τῶν καρπῶν ἄλλα τετρακόσια τελευτήσῃ ἄπαις, ὀλόκληρα τετρακόσια λαμβάνεις καὶ ὅπερ ἐκ τῶν τετρακοσίων νομισμάτων ἀπολείψῃ ἐκ τῶν καρπῶν ἀναπληροῦται: — fr. 34. D. 36, 1.

τῶν ἐμῶν [λε'.
παίδων εἶπον
[ἀποκαταστή-
ναί σοι. εἰάν
ἄμα οἱ δύο τε-
λευτῶσι] καὶ μὴ
δείκνυται τίς
προετελεύτη-
σεν, ἢ μὴ αὐ-
τοὺς διαδέξε-
ται.² (fr. 35.)
μβ'.

Τὸ μέρος τοῦ καθ' ὑστέραν τάξιν ἀποθνήσκοντος

οὔτε τῷ ἀνήβῳ χωρὶς ἀθνητίας ἐπιτρόπου ἀποκαθίσταται κληρονομία· οὔτε γάρ ἐστι ψιλὴ καταβολή· ἀλλὰ διαδοχὴ καὶ μέλλει ἐνέχεσθαι μὴδὲ αὐτῷ τῷ ἐπιτρόπῳ χωρὶς τοῦ ἀνήβου ἀδιαστίκτως ἀποκαθίστασθαι δεῖ: — fr. 38. § 2—40.

Ἀποκαθισταμένης τῆς κληρονομίας τὰ τῶν τάφων δίκαια μένει παρὰ τῷ κληρονόμῳ: — fr. 43. § 1.

Οἰκέτης τιμηθεὶς ἐλευθερία καὶ ληγάτῳ ἠνάγκασε τὸν κληρονόμον ὑπείσειλθεῖν καὶ πρὶν ἢ γένηται ἢ ἀποκατάστασις ἀπέθανεν, δύναται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ μὴ δέξασθαι τὴν ἀποκατάστασιν· εἰ δὲ ἀδιάδοχος ἀπέθανεν, ὡς γινόμενης αὐτῷ τῆς ἀποκαταστάσεως, πωλοῦσι τὰ πράγματα οἱ κληρονομηταὶ δανεισταί: — fr. 46 pr.

μζ'.

Ἐν τῇ ἀποκατάστασει τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνοίκια ὡς καρποὶ καταφέρονται καὶ οὐ διαφέρουσι τῶν λοιπῶν χρεῶν τῶν ὑπὸ αἴρεσιν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ μῆνα κεχρωστικμένων καὶ οὓς μὲν ἔλαβεν ὁ κληρονόμος μὴ ποιήσας περὶ τὴν ἀποκατάστασιν ὑπέρθεσιν οὐκ ἀπαιτεῖται· εἰ δὲ οἶανῶν ἐστὶν ἡ κληρονομία ἐπιζητεῖ ὁ φιδεικομισσάριος ἀποκαταστήναι, ὀφείλει ἀκούεσθαι· καὶ ταῦτα μὲν περὶ ὧν αὐτὸς ὁ διαθήμενος ἐπηρώτησε τόκων ἢ ἀγροῦς ἐγεώργησεν: —³ fr. 46. § 1.

¹ Quaedam ceciderunt. ² Inest huic scholio pluribus lacunis laboranti versio fr. 34 t. 4. Quae desunt supplevi. Initium in ipso textu deprehenditur. ³ hab. Syn.

falcidiam. In restitutionibus vero in diem vel sub condicione faciendis medii temporis fructus, cum ex voluntate testatoris capiantur, imputantur falcidiae — — — — — fr. 23. § 2.

— — — — — tenetur vero ex negligentia quae proxima est dolo. Et si cum deberet aedificia vendere non vendiderit ex lata culpa tenetur non ex levi. fr. 23. § 3.

Si habens quadringentorum aureorum substantiam rogavero heredem, si absque liberis decesserit, quae ad eum pervenerint pecunias ex hereditate mea tibi restituere et cum collegisset heres ex fructibus alia quadringenta sine liberis decesserit, tota quadringenta accipis et quidquid ex quadringentis nummis deest, ex fructibus suppletur. fr. 34. D. 36, 1.

Partem eius qui supremo ordine moriatur

ex filiis
meis dixi [re-
stituere tibi.
si simul ambo
decesserint] et
non probatur
uter antea sit
mortuus, ma-
ter eis succe-
dit. (fr. 35.)

Neque pupillo sine tutoris auctoritate restituitur hereditas, neque enim est pura solutio, sed successio et debet teneri; neque ipsi tutori sine pupillo indistincte restitui debet. fr. 38. § 2—40.

Restituta hereditate, sepulcerorum iura manent penes heredem. fr. 43. § 1.

Servus libertate et legato honoratus coegit heredem adire et antequam facta sit restitutio decessit. potest heres eius non accipere restitutionem. si vero sine herede mortuus sit, tanquam ei restitutione facta, vendunt res hereditarii creditores. fr. 46 pr.

In restitutione hereditatis et usurae et pensiones ut fructus deferuntur et non differunt a ceteris debitis sub condicione vel in singulos annos vel menses solvendis et eae, quas percepit heres, nulla mora in restituendo facta, non repetuntur. si vero qualis nunc sit hereditas postulat fideicommissarius ut sibi restituatur, audiri debet. et haec [intellegenda sunt] de usuris, quas ipse testator stipulavit, fundisque, quos coluit. fr. 46. § 1.

- ν'. Ἐὰν μέρος κληρονομίας καταλείψῃ μοι καὶ
τινα πράγματα τῆς κληρονομίας ἀφέλωμαι, ἐπ'
αὐτοῖς ἀγωγὴν οὐκ ἔχω: —¹ fr. 50.
- νγ'. Ὅτε κληρονόμος μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τῶν
ληγμάτων ἀποκαταστήσαι κληρὸν ἀξιωθῆ, οὐχ
ὑπεξαίρει τὰ μὴ δυνάμενα ἀπαιτεῖσθαι ληγάτα.
fol. 227^v. εἰ δὲ γυνὴ γραφεῖσα κληρονόμος καὶ ληγατευ-
θείσης αὐτῇ τῆς προικὸς ἀξιωθῆ τῶν ληγμάτων
ὑπεξηρημένον ἀποκαταστήσαι τὸν κληρὸν, εἰ καὶ
τὸ παρακρατούμενον παρ' αὐτῆς ὑπὲρ φαλκιδίου
ἀποπληροῖ αὐτὴν τὴν προίκαν, ὅμως καὶ τὸν φαλ-
κιδιον παρακρατεῖ καὶ τὴν προίκαν· οὔτε γὰρ δια-
φέρει ἄλλου δανειστοῦ γραφέντος παρὰ τοῦ χρεώ-
στου κληρονόμου· τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ μὴ ἐκε-
λεύσθῃ ἢ γυνὴ ὑπεξελεῖν τὰ ληγάτα καὶ ἀπο-
καταστήσαι: — fr. 53. D. 36, 1.
- νδ'. Ἐὰν ληγατευθῆ μοι ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ
τὸν δεσπότην αὐτοῦ γράψας κληρονόμον ἀξιώσω
αὐτὸν ἀποκαταστήσαι σοι τὴν κληρονομίαν, οὐ
καλῶς ἀπαιτεῖς ληγάτον: — fr. 54 pr.
- Ἐὰν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸνος ἐξωτικῶ τὸν κληρὸν
ἀποκαταστήσῃ, [κατὰ] τοῦ ἀπελευθέρου μένουσιν
παρ' αὐτῷ αἱ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐνοχαί· γενικῶς
γὰρ ὁ κληρονόμος οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ
οὔτε τῶν αἰτιῶν ἐλευθεροῦται τῶν μὴ ἀνηκουσῶν
πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν: — fr. 57 pr.
- Ἐὰν ἀξιώσω τὴν θυγατέρα μου ἢ τὰ πρᾶγ-
ματα παρακρατούσων ἀποκαταστήσαι τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτοῖς² τὸ ἴδιον μέρος, παρὰ τῆς ἀποκατα-
στάσεως καὶ αὐτῇ εἰς νομὴν κληρονομίας πέμ-
πεται· εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ πρᾶγμα τῆς κληρονο-
μίας ἐξ ὀλοκλήρου ἐπώλησαν ἢ ἐνεχύρασαν,
ὑστερον, γενομένης αὐτοῖς τῆς ἀποκαταστάσεως,
βεβαιοῦται καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς ἀδελφῆς τὸ
πραχθέν: — fr. 58.
- Γράψας τὴν γυναικά μου κληρονόμον ἠξίωσα
τελευτώσων αὐτὴν ἀποκαταστήσαι τὸν κληρὸν
μου τοῖς υἱοῖς μου ἢ ἐνὶ ἐξ αὐτῶν ἢ τοῖς ἐγγύ-
τοις μου ἢ³ ᾧτιμι βουλήθῃ ἢ τοῖς συγγενέσι μου
ᾧτιμι θέλει· τὴν ἐπιλογὴν εἰς μόνους τοὺς ἐγγύ-
τους μου καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῇ δέδωκα, οὐ
μὴν καὶ εἰς τοὺς παῖδας· ἐφ' ὅσον δὲ περίεσι
οἱ ἐγγονοί, οὐ δύναται τινα τῶν συγγενῶν ἐπι-
λέγεσθαι· βαθμὸν γὰρ ἐν τῷ φιδικομμίσῳ
ἐποίησα: — fr. 59. § 2.
- Ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ ἡμέραν ἀποκαταστήσαι,
καὶ ἀπαιτήσῃ τινὰς τῶν χρεωστῶν, ἐπὶ τοῖς
λοιποῖς οὐ κινδυνεύει. fr. 60. § 1.
- Si pars hereditatis relicta sit mihi et quasdam
res ex hereditate subtraxero, de iis actionem non
habeo. fr. 50.
- Cum heres post legatorum deductionem resti-
tuere hereditatem sit rogatus, non deducit quae
non possunt peti legata. Si vero mulier heres
scripta, eique dote legata, rogatur legatis deductis
restituere hereditatem, quamvis id quod pro falci-
dia retinuerit ipsam dotem expleat, tamen et fal-
cidiam retinet et dotem: neque enim differt ab alio
creditore a debitore instituto; idem est etiam si
non iussa sit mulier deducere legata et restituere.
fr. 53. D. 36, 1.
- Si legata sit mihi res aliena et dominum eius
scriptum heredem rogavero restituere tibi heredi-
tatem, non recte petis legatum. fr. 54 pr.
- Si filius patroni extraneo hereditatem restitue-
rit, adversus libertum manent apud eum operarum
obligationes; generaliter enim heres non repellitur
exceptione neque liberatur ex causis, quae ad resti-
tutionem non pertinent. fr. 57 pr.
- Si rogavero filiam meam, certis rebus retentis,
restituere fratribus suis partem suam, ante restitui-
tionem et ipsa in possessionem hereditatis mitti-
tur. si vero fratres rem hereditariam in solidum
vendiderint vel obligaverint, deinde, facta eis re-
stitutione, confirmatur et in partem sororis quod
gestum est. fr. 58.
- Uxore mea herede scripta, rogavi eam ut cum
moreretur restitueret hereditatem filiis meis vel uni
ex eis vel nepotibus meis cui voluerit, vel agnatis
meis cui velit. electionem in solis nepotibus meis
et agnatis ei dedi, non vero etiam in filiis. donec
vero vixerint nepotes, non potest quendam agna-
torum eligere; gradum enim in fideicommisso feci.
fr. 59. § 2.
- Qui in diem restituere iussus est quamvis peti-
erit a quibusdam debitoribus, de ceteris non susti-
net periculum. fr. 60. § 1.

¹ hab. Syn. ² l. —ης. ³ dele.

fol. 78^r.
(folium
unum
perit)

ἰδίᾳ μοι καὶ ἐπήγαγεν· „βούλομαι ὑμᾶς ἀμοιβαδὸν κατέχεσθαι τῷ φιδεικομίσσῳ ἕως ἀναθρέψητε δύο τέκνα“ εἰ καὶ ζῶντος αὐτοῦ τελευτήσωσιν, οὐ χρεωστοῦσιν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὸ φιδεικόμισσον: — fr. 79 pr. D. 36, 1.

Ἦτιθέσῃ τις τὴν μαινομένην αὐτοῦ θυγατέρα τελευτῶσαν ἄπαιδα τὸ μέρος αὐτῆς ἀποκαταστήσαι τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς· ἡ δὲ μαινομένη συναίνεσει τοῦ πρὸς αὐτῆς ἐγάμησε καὶ μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ τέτοκεν. εἰ καὶ γάμος τῆς μαινομένης ἀνίσχυρός ἐστιν, ὅμως οἱ ἐξ αὐτῆς τιττόμενοι παῖδες ἀποκλείουσι τὸ φιδεικόμισσον: — fr. 79. § 1.

Ἀδιάθετός τις τελευτῶν ἐποίησε κωδικέλλους ἐν οἷς οὕτως εἶπεν· „ἀνήκουσιν οὗτοι οἱ κωδικέλλοι πρὸς τὴν γαμετὴν μου καὶ τὴν θυγατέρα μου καὶ παρακαλῶ, εἰ τι καταλείψω ὑμῖν ἢ ὑμεῖς σχοίητε, κοινὸν ὑμῖν εἶναι“. κληρονομοῦσα τοῦ πρὸς ἐξ ἀδιαθέτου ἢ θυγάτηρ τὸ ἥμισυ τοῦ κλήρου χρεωστῆ ὡς ἀπὸ φιδεικομίσσου τῇ μηρι, ἐὰν καὶ ἡ μηρ ἔτοιμός ἐστι κοινοποιῆσαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς: —¹ fr. 80 pr.

Ἀνίσως τις τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ γράψας κληρονόμους ἠξίωσε τὸν ἕνα τελευτῶντα πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἐνιαυτοῦ ἄπαιδα τοῖς λοιποῖς ἀποκαταστήσαι τὸ μέρος αὐτοῦ· πρὸς τὰ μέρη τῆς κληρονομίας τῶν λοιπῶν γίνεται αὐτοῖς ἡ ὑποκατάστασις: —² fr. 80. § 5.

Ἦξιώσῃ τις τὸν αὐτοῦ κληρονόμον ἀποκαταστήσαι πᾶσαν τὴν κληρονομίαν τῇ γυναικὶ καὶ τὴν γυναῖκα εἶπε τὸ μὲν τέταρτον χωρὶς αἰρέσεως, τὸ δὲ λοιπὸν μετὰ χρόνον ἀποκαταστήσαι. ὁ κληρονόμος τὸν γαλκίδιον παρακρατήσας ἀπεκατέστησε.³ πρὸς δὲ λαμβανῆ ἢ γυνῆ, ὑπόκειται τῷ φιδεικομίσσῳ: — fr. 80. § 11,

Τοὺς κληρονόμους μου ἠξίωσα, ἵνα ὅπερ ἐκ τοῦ τρίτου μέρους τῆς κληρονομίας κερδήσωσιν, ἀποκαταστήσωσι τῷ ἀναθρεπτῷ μου, ὅτε γένηται δεκαπέντε ἐνιαυτῶν, καὶ ἐπήγαγον· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐκ τῆς προσόδου τῶν πραγμάτων μου ἀποθρέψαι⁴ αὐτὸν ἐκ τῶν τόκων κατὰ τὴν ποσότητα τῶν συναγομένων νούμμων καὶ πρὸς ταῦτοις ληγατεύω αὐτῷ τὸνδε τὸν δοῦλον καὶ τὸνδε, ὅστις δύναται μισθὸν ἐκ τῆς ἰδίας τέχνης λαμβάνων ἀποτρέφειν αὐτόν. δοκῶ περὶ πάσης ἐνθυμηθῆναι προσόδου καὶ περὶ πάντων μισθῶν τῶν οἰκετῶν, ὥστε ἀποκαταστήναι ταῦτα τῷ ἀναθρεπτῷ μου. fr. 80. § 12. D. 36, 1.

fol. 78^r.

propriae matri et addidit: „volo vos invicem teneri ex fideicommisso donec educaveritis duos filios“; et si vivo eo decesserint, non debent heredes eius fideicommissum. fr. 79 pr. D. 36, 1.

Rogavit quis filiam suam furiosam si sine liberis decesserit portionem suam restituere heredibus eius; furiosa autem consensu patris sui nupsit et post eius mortem peperit. quamvis nuptiae furiosae non sint ratae, tamen ex ea nati filii excludunt fideicommissum. fr. 79. § 1.

Quidam cum intestatus moreretur fecit codicillos, in quibus dixit: „pertinent hi codicilli ad uxorem meam et filiam meam et rogo, si quid vobis reliquero vel vos habueritis, ut sit vobis commune.“ heres patri ab intestato facta filia dimidium hereditatis [restituere] debet ut ex fideicommisso matri, si et mater parata sit in commune ferre substantiam suam. fr. 80 pr.

Inaequaliter filiis suis heredibus scriptis, rogavit unum, ut si moreretur sine liberis ante vicimum annum restitueret ceteris partem suam. Secundum partes institutionis ceterorum fit eis restitutio. fr. 80. § 5.

Rogavit quis heredem suum ut restitueret totam hereditatem uxori, uxoremque iussit quadrantem sine conditione, reliquum autem post tempus restituere. heres, falcidia retenta, restituit. secundum id quod accipit uxor, tenetur fideicommisso. fr. 80. § 11.

Heredes meos rogavi, ut quidquid ex tertia parte hereditatis lucrarentur, restituerent alumno meo, cum esset quindecim annorum et adieci: „interim ex reditu bonorum meorum (volo) alii eum, ex usuris pro quantitate redactorum nummorum et praeterea lego ei illum servum et illum, qui potest mercedem ex proprio artificio sumens eum alere“. Videor de omni reditu cogitasse et de omnibus mercedibus servorum, ut haec restituerentur alumno meo. fr. 80. § 12. D. 36, 1.

¹ fere sim. Syn.

² simil. Syn.

³ ita cod.

⁴ cod. ἀπέθρεψα.

Μερικὴν γράψας τὴν γυναῖκά μου κληρονόμον καὶ πολλὰ λεγατεύσας αὐτῇ, ἐν οἷς καὶ τὴν προίκαν, ἠξίωσα αὐτὴν τελευτῶσαν ἀποκαταστήσαι πάντα τῷ υἱῷ μου· ἢ προῖξ οὐ περιέχεται τῷ φιδεικομμίσσῳ, εἰ μὴ δειχθῆ ὡς καὶ περὶ αὐτῆς ἐνεθυμήθην καὶ τότε δὲ ὅτε μὴ ἔλαττον αὐτῆς ἔσχε διὰ τοῦ παρακρατηθέντος φαλκιδίου. fr. 80. § 14.

Ἀξιωθείς τις ἀποκαταστήσαι μοι κληρονομίαν, ὅτε γένομαι εἴκοσι ἐνιαυτῶν, ἀγροὺς ἐνεχυρασθέντας τῷ τελευτήσαντι πέπρακε καὶ περὶ τούτου ἐναχθεὶς παρὰ τοῦ χρεώστου ἐτελεύτησεν. κληρονόμος αὐτοῦ, ἠρημένον τοῦ δικαστηρίου τῆς περὶ τῶν ἐνεχύρων ἀγωγῆς, ἀπεκατέστησεν. οὐδὲν ἦρτον τὰ τῆς δίκης ἐπιτελεῖται καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἐπίκειται αὐτῷ. ἠδύνατο δὲ πρὸ τούτου ἢ διὰ παρακατασχέσεως ἢ δι' ἀσφαλείας αὐτοῦ προνοῆσαι. fr. 80. § 15.

Καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν καλῶς ὁ κληρονόμος ἐπὶ τοῖς ἐλλείπουσιν ἐνάγεται, εἰ μὴ γέγοιεν διάλυσις. fr. 80. § 16.

πγ'. Ἐχὼν δύο υἱοὺς ὁμομητρίου καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλης πάντας ἔγραψα κληρονόμους καὶ τοὺς ὁμομητρίους ἀλλήλοις ὑπεκατέστησα ἰδικῶς καὶ τῷ ἄλλῳ ὁφραμικῶς εἰπὼν αὐτὸν παρακρατῆσαι τινὰ κτήματα καὶ ἀποκαταστήσαι τὸ ἴδιον μέρος τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ· ἤτησα δὲ τοὺς ὁμομητρίους, ἵνα, εἰ τις αὐτῶν ἀπαις ἀποθάνῃ, τὸ μέρος αὐτοῦ χωρὶς τῶν μητρῶν καὶ παππῶν τῷ περιόντι ἢ τοῖς περιούσιον αὐτῶν¹ ἀδελφοῖς ἀποκαταστήσῃ· χώραν λαμβανούσης τῆς ἀποκαταστάσεως, οὐ μόνος ὁ περιὼν ὁμομήτριος ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλος καλεῖται· δι' ὧν γὰρ εἶπον τοῖς περιλιμπανομένοις ἀδελφοῖς ἐδήλωσα ἑκατέρους δι' ὧν τὰ μητρῶα τῆς ὑποκαταστάσεως ὑπέξειλον: — fr. 83.

πδ'. Ἐὰν ἐλεγόμην χρεωστὴν σοι καὶ ἠρονούμην, εἴτα γράψας με κληρονόμον ἀξιώσης ἀποκαταστήσαι, οὐκ ἐνάγομαι διὰ τὸ χρέος τῇ τοῦ φιδεικομμίσσου ἀπαιτήσῃ, ἐὰν ἔτοιμός εἰμι τὴν περὶ τοῦ χρέους ἀγωγὴν ὑποδέξασθαι: — fr. deperditum.

fol. 71'. Ἐὰν ἀποκαταστῆ ὑπεξουσίῳ κληρονομία καλῶς μετὰ αὐτεξουσιότητα ἐνάγει καὶ ἐνάγεται ταῖς κληρονομαίαις ἀγωγαῖς: — fr. deperditum [sunt fr. 84. 85 in Mommseni Dig. editione].

TITULOS IB', BIBLIOUS ΛΕ'

περὶ αἰρετικῶν ἐνστάσεων.

δ'. Ἐρρωται τὸ εἰπεῖν με· „πέτρος καὶ παῦλος ἐὰν ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς πράγμασιν μείνωσι κοι-

Pro parte scripta herede uxore mea, pluribusque ei legatis, in quibus et dote, rogavi eam cum moreretur restituere omnia filio meo. dos non continetur fideicommisso, nisi probatur et de ea me cogitasse et tunc, cum non minus dote habuerit propter retentam falcidiam. fr. 80. § 14.

Rogatus quis restituere mihi hereditatem, cum pervenero ad viginti annos, fundos obligatos defuncto vendidit et de iis a debitore conventus decessit. heres eius, pendente iudicio, pignoratitiae scilicet actionis, restituit. Nihilominus lis ad exitum perducitur et post restitutionem tenetur ei. poterat autem antea vel per retentionem vel per cautionem sibi providere. fr. 80. § 15.

Et post restitutionem recte heres de reliquis convenitur, nisi facta sit transactio. fr. 80. § 16.

Habens duos filios eiusdem matris et alium alius, omnes scripsi heredes et fratres ex eadem matre invicem substitui specialiter et alii pupillariter: iubens eum retinere quaedam praedia et restituere partem suam fratribus suis: rogavi autem eiusdem matris filios, ut si quis eorum sine liberis decesserit, partem suam sine [bonis] maternis et avitiis superstiti vel superstitibus eius fratribus restitueret; locum habente restitutione, non solum qui superest ex eadem matre, sed et alter vocatur: nam per ea verba quae dixi „fratribus superstitibus“ ostendi utrumque, per quos bona materna a restitutione excepi. fr. 83.

Si cum dicerer tibi debere, infitias ierim, tuque deinde, scripto me herede, restituere rogaveris, non convenior propter debitum fideicommissi petitione, si paratus sim de debito actionem suscipere.

fr. 84*. D. 36, 1.

Si restituta sit filiofamilias hereditas, recte sui iuris factus hereditariis actionibus agit et convenitur. fr. 85*.

TITULUS XII, LIBRI XXXV

de condicionalibus institutionibus.

Valet si dicam „Petrus et Paulus si meorum bonorum manserint socii sedecim annos,

¹ ita cod.: l. αὐτοῦ.

νωνοὶ δέκα ἕξ ἔτη ἔστωσάν μοι κληρονόμοι.“ δύναται γὰρ καὶ πρὸ τοῦ κληρονομησαί ὡς ἐπὶ μέλλοντι πράγματι ἢ κοινωνία συνίστασθαι.

fr. 4 pr. D. 28, 7.

θ'. Αἱ παρὰ τὰ χρηστὰ ἔτη αἰρέσεις συγχωροῦνται, ὡς τὸ μὴ ἀναρροῦσασθαι τὸν πατέρα ἀπὸ αἰχμαλωσίας ἢ μὴ θρῆψαι πατέρα ἢ πάτρωνα: —¹

fr. 9.

ι'. Ἐπὶ ἐξωτικοῦ, οὐ μὴν ἐπὶ ὑπεξουσίου υἱοῦ, ἔρρωται ἢ αἰρέσεις ἢ λέγουσα ἐν διαθήκῃ: „ἔστω κληρονόμος, ὃν ἂν ἐν τοῖς κωδικέλλοις γράψω.“ καὶ οὐ δοκεῖ ἢ κληρονομία ἐν κωδικέλλοις δίδοσθαι.

fr. 10 pr.

Καλῶς δὲ καὶ τὸν ὑπεξουσίον γράφω ὑπὸ αἰρέσειν εἰς τὸν παρελθόντα ἢ εἰς τὸν συνεστῶτα χρόνον συγκαμμένην· οὔτε γὰρ ἐστὶ κυρίως αἰρέσεις, οἷον „ἐὰν γράψω αὐτὸν κληρονόμον ἐν τοῖς κωδικέλλοις“, „ἐὰν ζῇ πέτρος“.

fr. 10. § 1.

ιβ'. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἰρέσεις παραιροῦνται τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ληγάτων, καὶ χωρὶς αἰρέσεως ταῦτα παρέχονται: —²

fr. 14.

ιγ'. Ἡ παράνομος αἰρέσις ἐπικλασθεῖσα ὑπεξουσίῳ υἱῷ ἀκυροῖ τὴν διαθήκην, ὡς μὴ οὕσα ἐξουσιαστική. τὰ γὰρ βλάπτοντα τὴν εὐσέβειαν ἢ τὴν ὑπόληψιν ἡμῶν ἢ τὴν αἰδῶ καὶ ἀπλῶς τὰ παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους οὐδὲ πιστευόμεθα δύνασθαι ποιεῖν: —³

fr. 15.

ιδ'. Ἀχρηστός ἐστὶν ἢ αἰρέσις ἢ λέγουσα: πέτρος ἔστω κληρονόμος ἐὰν κληρονομήσῃ παῦλος· παῦλος ἔστω κληρονόμος ἐὰν πέτρος κληρονομήσῃ: —

fr. 16.

ιε'. Ἐάν τις ὑπὸ πολλὰς αἰρέσεις εἰς τὸ αὐτὸ μέρος γραφῇ κληρονόμος, οἰαδήποτε πρώτη ἐξιούσα ποιεῖ αὐτὸν κληρονόμον.

fr. 17.

Γυνὴ τὸν ἄνδρα κληρονόμον ἐνεστήσατο ὑπὸ αἰρέσειν, τὴν ἐὰν μὴ ἀπαιτήσῃ τὰ κεχρεωσθέντα τὰ κεχρεωσθέντα⁴ αὐτῆ παρ' αὐτῆς ὑπὲρ προικῶς“. εἰ μὲν μόνος ἐστὶν, εὐθέως κληρονομεῖ, ὡς ἀδυνάτου τῆς αἰρέσεως οὔσης· εἰ δὲ συγκληρονόμον ἔχει, διαμαρτυρούμενος αὐτὸν ὡς ἐτοιμῶς ἔχει ποιῆσαι ἀποχὴν τοῦ χρέους, κληρονομεῖ: —

fr. 20 pr. D. 28, 7.

Ὁ κελευσθεὶς εἶναι κληρονόμος ἐὰν ἐλευθερώσῃ κληρονομαῖον δοῦλον, εἰ καὶ ἀνισχύρως ἐλευθεροῖ, ὁμοῦς ἐλευθερῶν γίνεται κληρονόμος καὶ βεβαιοῦται μετὰ τὴν ὑπεισέλευσιν ἢ ἐλευθερίαν: —

fr. 20. § 1.

καθ'. Οὕτως εἶπον· „ὅστις τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἀγάγηται τὴν ἀνεψιάν μου ἐστὶ κληρονόμος εἰς ἐννέα οὐγκίας⁵ καὶ ὁ ἄλλος εἰς

sunto mihi heredes“. potest enim etiam antequam adeant, tanquam de re futura, societas constitui.

fr. 4 pr. D. 28, 7.

Contra bonos mores condiciones remittuntur, veluti non redimendi patrem a captivitate, vel non alendi patrem aut patronum.

fr. 9.

In extraneo, non vero in filio in potestate, valet condicio in testamento, qua dicitur: „Heres esto si quem in codicillis scripsero“; nec videtur hereditas in codicillis dari.

fr. 10 pr.

Recte et filium in potestate scribo sub conditione in praeteritum vel praesens tempus collata; neque enim est proprie condicio, veluti: „si eum heredem in codicillis scripsi“: „si Petrus vivit“.

fr. 10. § 1.

Condiciones contra ius et ridiculae tolluntur ab institutionibus et legatis, et sine conditione haec praestantur.

fr. 14.

Condicio contra ius filio in potestate imposita infirmat testamentum, cum non sit in [eius] facultate; nam quae laedunt pietatem vel existimationem vel verecundiam et simpliciter quae contra bonos mores [sunt] non credimur facere posse.

fr. 15.

Inutilis est condicio dicens: „Petrus esto heres si Paulus heres fiat: Paulus heres esto, si Petrus fiat heres“.

fr. 16.

Si quis sub pluribus condicionibus in eandem partem instituat heres, quaecunque prius extiterit facit eum heredem.

fr. 17.

Mulier maritum heredem instituit sub hac conditione: „si non petierit quae debentur illi ab ea propter dotem“. Si solus est statim heres fit, cum impossibilis sit condicio. si vero coheredem habebat, denuntians ei se paratum esse acceptum facere id quod deberetur, heres fit.

fr. 20 pr. D. 28, 7.

Qui iussus est heres esse si manumittat servum hereditarium, quamvis inutiliter manumittat, tamen manumittens fit heres et confirmatur post aditionem libertas.

fr. 20. § 1.

Sic dixi: „si alter ex fratribus meis duxerit neptem meam heres est ex dodrante, et alter ex quadrante.“ Si neutri eorum nubere voluisset, ex

¹ hab. Syn. ² hab. Syn. ³ hab. Syn. ⁴ ita cod.

⁵ οὐκίας cod.

τρεις“. ἐὰν μηδενὶ αὐτῶν θελήσῃ γαμηθῆναι, κληρονομοῦσιν ἕξ ἴσου. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἐν δόσει καὶ ἐν ταῖς ἐν ποιήσει αἰρέσεσιν, ἀρκεῖ τὸ μὴ ἐμποδίσαι τὸν βεβαρημένον· [fr. 23.] εἰ δὲ καὶ ἀπέθανεν ἐν ζωῇ μου ἢ ἀνευριά μου, ἕξ ἴσου κληρονομοῦσιν. fr. 24.

Τῷ χωρὶς αἰρέσεως ἐν διαθήκῃ γραφέντι κληρονόμῳ οὐ δύναται ἐν κωδικέλλοις αἰρέσεις ἐπιτίθεσθαι διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· κληρονομία ἐν κωδικέλλοις οὔτε δίδοται οὔτε ἀφαιρεῖται: —¹ fr. 27. § 1.

Ἐὰν τις ὑπὸ αἰρέσει τοῦ παιδοποιῆσαι τὴν θυγατέρα ἐκ τοῦ νῦν ὄντος ἀνδρός, καταλείψῃ τι αὐτῇ, ἢ δὲ ἕξ ἐκείνου μὲν μὴ παιδοποιήσῃ, ἑτέρῳ δὲ γαμηθεῖσα παιδας σχοίῃ, μηδὲν ἤττον τὸ καταλειμμένον ἔχεται, κἄν ἰδικῶς ὁ πῆρ τὸν ἀπὸ τηρικαῦτα γάμον ἐμνήσθῃ: — c. 6. C. VI, 25.

Οὕτως τινὸς εἰρηκότος· ἐὰν ὁ υἱός μου ἢ ἡ θυγάτηρ μου ἀδιάθετος ἢ ἀπαις ἢ μὴ ποιήσας διαθήκην ἢ μὴ γαμήσας τελευτήσῃ, ὁ δεῖνα ἔστω ὑποκατάστατος, ἢ τῷδε ἀποκαθιστάσθω τὰ πράγματα· εἴτα [ἐὰν] ἐν τῶν εἰρημένων πληρωθῇ, σβεννύσθω ἢ ὑποκατάστασις ἦτοι ἀποκατάστασις, μηδενὸς δὲ αὐτῶν προσελθόντος, ἀποκαθιστάσθω τὰ πράγματα. ὁμοίως κἄν ἐξωτικῶ τις οὕτως ὑπεκατέστη: — c. 7 pr.

Ἐὰν τις ἐγκύμονα γαμητὴν ἔχων, αὐτὴν μὲν εἰς μέρος γράψῃ κληρονόμον, τὸν δὲ ἕξ αὐτῆς κνοφορούμενον εἰς τὸ ἐπίλοιπον, ἐπαγαγών· εἰ δὲ μὴ τεχθῇ ὁ κνοφορούμενος, ὁ δεῖνα ἔστω κληρονόμος, εἰ μὲν μὴ τεχθῇ, χώρα ἔστω τῇ ὑποκατάστασι· εἰ δὲ τεχθῇ, ἀνήβος δὲ τελευτήσῃ, εἰ μὲν περίεστιν ἢ μήτηρ, αὐτὴ καὶ εἰς τὸ τούτου μέρος καλείσθω, μὴ περιούσης δὲ αὐτῆς, πάλιν ὁ ὑποκατάστατος ἐρχέσθω: —² c. 10 ib.

fol. 228r. ἀλλὰ τότε μόνον, ὅτε ἑκάτεροι τελευτήσωσιν: — [folium unum perit] c. 10. C. VI, 26.

Ἐὰν ἐπίτροπος δούλῃ τοῦ ἐπιτροπευομένου συναφθῇ δῆθεν πρὸς γάμον, καὶ τελευτῶν γράψῃ αὐτὴν κληρονόμον, οὐδὲ τῆς δεσποτείας ταύτης ἀποστερεῖ τὸν ἐπιτροπευόμενον ἐκ τοῦ λαβεῖν αὐτὴν πρὸς γάμον ἀλλ' οὐδὲ ἐν διαθήκῃ γράψας αὐτὴν κληρονόμον ἐλευθέραν αὐτὴν ἐποίησεν, ἀλλ' ὀφείλει κελύσει τοῦ ἐπιτροπευομένου³ καταδέξασθαι καὶ προσπορίσαι αὐτῷ τὴν κληρονομίαν: — c. 3. C. VI, 27.

¹ hab. Syn. ² Similiter Epa. aucta XXXV, 31.

³ Cod. κελύσει τῷ ἐπιτροπευομένῳ.

aequo heres fiet. plerumque enim in condicionibus quae in dando et quae in faciendo [consistunt] sufficit, ut oneratus non prohibeat. Et si decesserit neptis mea, me vivo, ex aequo heredes fiet. fr. 24.

Ei qui sine condicione in testamento heres institutus est non potest in codicillis condicio imponi propter regulam quae ait: hereditas in codicillis non datur neque adimitur. fr. 27. § 1.

Si quis sub condicione ut filia liberos procrearet ex marito qui tunc fuerit, quid ei reliquerit; ea vero ex illo filios non susceperit, alii autem nupta filios habuerit, nihilominus relictum habeat, licet specialiter pater nuptiarum, quae tunc fuerant, mentionem fecerit. c. 6. C. 6, 25.

Cum quis ita dixisset: „si filius meus vel filia mea sine testamento vel sine liberis vel testamento non facto vel sine nuptiis decesserit, ille substitutus esto“ vel „ei restituantur res“, [si] deinde quid dictorum evenerit, extinguitur substitutio vel fideicommissum: cum autem nihil (horum) acciderit, restituantur res. similiter et si extraneo quis ita substitutus fuit. c. 7.

Si quis praegnatem uxorem habens ipsam pro parte scripserit heredem, postumum autem ex ea ex reliquo, adiciens: „nisi natus fuerit postumus, ille heres esto“; si natus non fuerit, locus esto substitutioni: si natus quidem fuerit sed impubes moriatur, si adhuc vivit mater, ipsa et ad eius partem vocetur; quod si non vivat, rursus substitutus (ad successionem) veniat. c. 10.

sed tunc solum, cum uterque decesserit.

c. 10. C. 6, 26.

[Titulus XIII.]

Si tutor ancillae pupilli coniunctus sit in contubernio et moriens scripserit eam heredem, neque huius dominium pupillo ademit, eo quod eam in contubernio assumpsit, neque in testamento eam heredem scribens liberam eam fecit; sed (ipsa) debet iussu pupilli accipere et acquirere ei hereditatem. c. 3. C. 6, 27.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

^ε π προσποριστέας καὶ παραιτητέας καὶ προσελεύσεως καὶ ἐκζητουμένης κληρονομίας καὶ ^ε π τῆς πρὸ ἀνοίξεως τῆς διαθήκης κληρονομίας παραπεμπομένης: —

B. κθ'. [α'.
β'.] Ὁ δυνάμενος κτήσασθαι πᾶσαν τὴν κληρονομίαν ἐκ μέρους κληρονομεῖν οὐ δύναται, καὶ ὁ ἐκ πολλῶν μερῶν ἐν τῇ αὐτῇ διαθήκῃ γραφεὶς οὐ δύναται τινα καταδέχεσθαι καὶ τινα παραιτεῖσθαι: —¹ fr. 1—2. D. 29, 2.

β'. Ἐφ' ὅσον ὁ ἐνστάτος κληρονομησάμενος δύναται, ὁ ὑποκατάστατος οὐ δύναται: — fr. 3.

Καὶ ὁ ἄσωτος γραφόμενος κληρονόμος δύναται κληρονομεῖν: — fr. 5. § 1.

Ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς κελευσθεὶς κληρονομησάμενος καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ καλῶς κληρονομεῖ: — fr. 6. § 4.

δ'. Τοῦ ὑπεξουσιῶν κληρονόμου κελεύσει τοῦ πρὸς κληρονομοῦντος, ὁ ὑποκατάστατος αὐτοῦ ἀποκλείεται: — fr. 7 pr.

ε'. Ἐὰν λαλεῖν ὁ ἄνηβος δύναται,² καὶ μὴ νοῆν τὸ γινόμενον ἀλλ' ἔοικεν τῷ μαινομένῳ καὶ σὺν αὐθεντία τοῦ ἐπιτρόπου κτᾶσθαι κληρονομίαν δύναται: — fr. 9.

ζ'. Ἐὰν ἐξ ὀλοκλήρου κληρονόμος ὁρίσῃ μέρος σχεῖν, εἰς τὸ πᾶν δοκεῖ ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν: — fr. 10.

Καὶ ὁ νομίζων μὴ ἐρρώσθαι τὴν διαθήκην ἢ πλαστήν εἶναι οὐ δύναται παραιτεῖσθαι· εἰ δὲ λέγεται μὲν αὐτὴν εἶναι πλαστήν, δῆλον δὲ ἐστὶ μὴ εἶναι πλαστήν, καὶ κληρονομῶν κτᾶται καὶ παραιτούμενος ἀπόλλυσι τὴν κληρονομίαν: — fr. 17 pr.

fol. 228^v. Ἐὰν ὁ δυνάμενος ἐξ ἀδιαθέτου καλεῖσθαι γραφῆ κληρονόμος καὶ παραιτήσῃται τὴν ἐκ διαθήκης οὐκ ἀπόλλυσι τὴν ἐξ ἀδιαθέτου· εἰ δὲ τὴν ἐξ ἀδιαθέτου παραιτήσῃται, εἰ μὲν ἐγίνωσκεν αὐτὸν γεγράφθαι κληρονόμον, ἐκατέρωθεν δοκεῖ παραιτεῖσθαι· εἰ δὲ ἠγνώκει, οὐδετέρωθεν, τὴν μὲν ἐκ διαθήκης, ὡς αὐτὴν μὴ παραιτησάμενος, τὴν ἐξ ἀδιαθέτου δὲ ὡς μήπω ἀρμόσασαν αὐτῷ. [fr. 17. § 1. D. 29, 2.] ἐκεῖνος δύναται παραιτεῖσθαι ὁ καὶ κτήσασθαι δυνάμενος. fr. 18.

Ὁ θέλων κληρονομησάμενος ἢ διακατοχήν αἰτῆσαι ὀφείλει γινώσκειν τεθνήκῃ τὸν διαθέμενον: — fr. 19.

Ἐὰν λάβῃ ὁ υἱὸς τὰ αἰρέσεως πληρουμένης χάριν εἴτε ἀποστὰς τοῦ πατρῷου κλήρου εἴτε μὴ, εἰ μὲν μόνος ἐστὶ κληρονόμος δοκεῖ ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν· εἰ δὲ συγκληρονόμον ἔχει κλη-

TITULUS XIV, LIBRI XXXV

de acquirenda et omittenda et de adeunda et requirenda hereditate et de ante tabulas apertas hereditate transmissa.

Qui potest quaerere totam hereditatem ex parte heres esse nequit, et qui ex pluribus partibus eodem testamento scriptus est non potest quandam accipere et quandam omittere. fr. 1—2. D. 29, 2. l. 29. t. 2.

Donec institutus heres esse potest, substitutus non potest. fr. 3.

Et prodigus heres scriptus adire potest. fr. 5. § 1.

Qui a patre adire iussus est et post mortem eius recte adit. fr. 6. § 4.

Filiofamilias herede iussu patris adeunte, substitutus eius excluditur. fr. 7 pr.

Si loqui pupillus potest, quamvis non intellegat id quod fit sed furioso sit similis, et (ipse) auctoritate tutoris acquirere hereditatem potest. fr. 9.

Si is qui ex asse est heres constituerit partem habere, in totum videtur accipere hereditatem. fr. 10.

Et qui putat non valere testamentum falsumve esse non potest omittere. si vero dicitur esse falsum, patet autem falsum non esse et adiens adquiret et repudians amittit hereditatem. fr. 17 pr.

Si is qui potest ab intestato vocari heres scribatur et (hereditatem) ex testamento omittat, non perdit (successionem) ab intestato. Si vero ab intestato hereditatem omiserit, cum sciret se scriptum esse heredem, utramque videtur repudiare; si cum nesciret, neutram: non eam ex testamento, cum eam non repulerit, non eam ab intestato, utpote quae ei nondum delata fuerit. [fr. 17. § 1. D. 29, 2.] ille potest repudiare qui et acquirere potest. fr. 18.

Qui adire vult bonorumve possessionem petere debet scire mortuum esse testatorem. fr. 19.

Si acceperit filius condicionis implendae causa data, sive abstinuerit paterna hereditate, sive non, si quidem solus heres sit, videtur pro herede gerere: si vero coheredem habet adeuntem, non cogitur

¹ hab Syn. ² Cod. λαλή. Duplicis lectionis prostat forte testimonium: Ἐὰν λαλή ὁ ἄν. et Ἐἰ λαλεῖν ὁ ἄ. δ.

ρονομοῦνται, οὐκ ἀναγκάζεται τοῖς δανεισταῖς ἀπολογήσασθαι· ὅταν γὰρ ὁ υἱὸς ἀφίσταται τῆς κληρονομίας, τὰ αὐτὰ δίκαια ἔχει τῷ αὐτεξουσίῳ παραιτουμένῳ. εἰ δὲ τις ὀνόματι τῷ υἱῷ ἐκελεύσθῃ παρασχεῖν καὶ μὴ κληρονομοῦντι αὐτῷ διδοῦς πληροῦ τὴν αἴρεσιν, τότε δοκεῖ ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν, ὅτε εἰ μὴ ὡς κληρονόμος οὐκ ἠδύνατο λαβεῖν. fr. 20. § 4.

Ὁ παραιτούμενος κληρον ἢ ληγάτον ὀφείλει τὸ οἰκτεῖον εἰδέναι δίκαιον. fr. 23.

Ἐὰν πρὸ τοῦ κληρονομηῆσαι μεταμεληθῇ ὁ κελεύσας, οὐκ ἔρρωται ἢ ὑπεισέλευσις, ὥσπερ καὶ ἐὰν πρὶν ἢ κληρονομήσῃ δῶ ἑαυτὴν¹ εἰς θέσιν ὁ πῆρ, οὐ δύναται προσπορίζειν. fr. 25. § 14—15.

αγ'. Ἐὰν μετὰ τοῦ δούλου μου ἢ τοῦ υἱοῦ μου γραφῶ κληρονόμος καὶ κελεύσω αὐτῷ κληρονομηῆσαι, γίνομαι καὶ ἐκ τοῦ ἐμοῦ μέρους κληρονόμος: — fr. 26.

Ὁ ἐπιζητήσας ἰδεῖν τὰ δικαιώματα τῆς κληρονομίας ἐφ' ᾧ βουλευέσθαι,² εἰ συμφέροι αὐτῷ κληρονομηῆσαι καὶ κωλυσθεῖς ὑπὸ τοῦ συγκληρονόμου αὐτοῦ οὐ δοκεῖ ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν: — fr. 29.

Ὁ ὑπεξούσιος κἄν πεπλανημένος ὑπολαμβάνῃ τινὰ κωφορεῖσθαι, ἐξ ὀλοκλήρου γίνεται κληρονόμος· εἰ δὲ εἰς ἐγκυμονεῖται, εἰς τὸ ἥμισυ κληρονομεῖ, ἐπειδὴ οὐκέτι δύναται ἢ φύσις ἐν τῇ γαστρὶ ἕτερον μορφῶσαι καὶ μάλιστα μετὰ χρόνον τῆς συλλήψεως: — fr. 30. § 6.

αγ'. Εἰ καὶ λέγεται ἢ διαθήκη ἄκυρος ἢ πλαστή ἢ ῥηγνυμένη ἐγὼ δὲ οἶδα μὴ εἶναι τοῦτο, δύναμαι κληρονομεῖν: — fr. 30. § 8.

fol. 70^r. Δύο παίδων γραφέντων καὶ τοῦ ἐνὸς κελεύσει τοῦ πρὸς κληρονομήσαντος, οὐκ ἀρκεῖ ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸν ἕτερον ἐπιτρέπεσθαι. fr. 35. § 2. D. 29, 2.

Ἐφ' ὅσον ἐκ διαθήκης κληρονομηθῆναι κληρονομία δύναται, οὐχ ἀρμόζει ἐξ ἀδιαθέτου. fr. 39.

Τοῦ ἀνήβου παραιτησαμένου τὴν πατρῴαν κληρονομίαν, ὁ ὑποκατάστατος αὐτοῦ οὐκ ἐνέχεται τοῖς πατρῴοις δανεισταῖς, κἄν κοινωνὸς ᾦν ὑποκαταστάς καὶ μὴ κατεδέξατο τὴν τοῦ πρὸς κληρονομίαν. fr. 42 pr.

αγ'. Ἀνήβου ἀφισταμένου πατρῴου κλήρον καὶ τῶν δανεισῶν ἐπιλαμβανόμενων, μένει βέβαια τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα καὶ αἱ πράξεις οὐκ ἀνατρέπονται κἄν ἀπορός ἐστὶν ὁ ἀνήβος. fr. 44.

Ὁ δὲ κοινωνίαν συστησάμενος πόρου καὶ κέρδους τὸ μὲν ἀπὸ καμάτου αὐτοῦ φέρει εἰς τὸ κοινὸν, οὐκέτι δὲ καὶ κληρονομίαν. fr. 45. § 2.

adversus creditores se defendere; nam cum filius abstineat hereditate, eadem iura habet atque emancipatus qui repudiat. Si vero nominatim filio iussus sit [statuliber] praestare et non heredi, illi dando condicionem implet; tunc videtur pro herede gerere, cum nonnisi sicuti heres accipere potuit. fr. 20. § 4.

Qui repudiat hereditatem legatumve debet suum nosse ius. fr. 23.

Si ante aditionem poenituerit eum qui iussit, non valet aditio; sicuti et si antequam adierit se in adoptionem dederit pater, acquirere non potest. fr. 25. § 14—15.

Si cum servo meo filiove meo scribar heres et iubeam eum adire, fio et ex parte mea heres. fr. 26.

Qui quaerit videre instrumenta hereditatis, ut consulere possit, sibine conferat adire et impeditur a suo coherede non videtur pro herede gerere. fr. 29.

Heres suus qui per errorem putat quandam in utero geri, in solidum heres fit; quod si unus in utero geritur, ex semisse heres fit, quoniam non potest natura in utero alterum formare, praesertim post conceptionis tempus. fr. 30. § 6.

Etsi dicatur inritum aut falsum aut ruptum esse testamentum, ego vero sciam id non esse, adire possum. fr. 30. § 8.

Duobus filiis institutis, si alter iussu patris adierit, non sufficit sed oportet et alterum iuberi. fr. 35. § 2. D. 29, 2.

Donec ex testamento adiri hereditas potest, ab intestato non defertur. fr. 39.

Pupillo omittente paternam hereditatem, substitutus non tenetur paternis creditoribus, quamvis socius fuerit substitutus neque acceperit patris hereditatem. fr. 42 pr.

Pupillus si abstinerit paterna hereditate, et creditores bona acceperint, rata manent quae ab eo gesta sunt et venditiones non rescinduntur, quamvis non solvendo sit pupillus. fr. 44.

Qui societatem iniit quaestus et compendii id quod ex opera sua (adquisiit) fert in commune, non vero et hereditatem. fr. 45. § 2.

¹ l. — ὄν. ² — λισθαι cod.

Ἐὰν ὁ δεσπότης μετὰ τὸ κελεῦσαι κληρονομήσαι τῷ δούλῳ μανῆ πρὸ τῆς ὑπεισελεύσεως, οὐκέτι καλῶς κληρονομεῖ: — fr. 47.

Ὁ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἐν δυοῖν διαθήκαις γραφεὶς καὶ ὑπονοῶν τὴν ὑστέραν εἶναι πλαστὴν, ἐξ οὐδετέρας κληρονομεῖ. fr. 51 pr.

Ὁ εἰς μέρος χωρὶς αἰρέσεως καὶ εἰς μέρος ὑπὸ αἵρεσιν γραφεὶς κληρονόμος, ἐὰν μόνος ἐστὶ καὶ μήτε ὑποκατάστατον ἔχη κληρονομῶν καὶ πρὸ τῆς ἐκβάσεως τῆς αἰρέσεως εἰς ὀλόκληρον γίνεται κληρονόμος. fr. 52. § 1.

Ἐὰν τις εἰς μέρος χωρὶς αἰρέσεως καὶ εἰς μέρος ὑπὸ αἵρεσιν γραφῆ καὶ τὴν χωρὶς αἰρέσεως κληρονομήσας ἀποθάνῃ, καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῆς αἰρέσεως ἐξιοῦσης οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ λαμβάνουσιν. fr. 53 pr.

μδ'. Ὁ δούλος ἐν μέρει γραφεὶς παρὰ τοῦ δεσπότητος καὶ πρὸ τῆς ὑπεισελεύσεως τοῦ συγκληρονόμου γίνεται ἀναγκαῖος· οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ συγκληρονόμου ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν, εἰ μὴ ὑπὸ αἵρεσιν ἐγράφη, τὴν „ὅτε ἄλλος κληρονομήσει“.

fr. 58.

μς'. Ἐὰν ὁ πηρὸν γράψῃ τὸν ἀντεξοῦσιον καὶ ὑποκαταστήσῃ αὐτῷ, ὁ δὲ διακατοχὴν ὡς παραφοροῦντος αὐτοῦ αἰτήσῃ καὶ εὔρεθῇ νήφων, χώρα τῇ ὑποκαταστάσει. fr. 60.

Ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ὄρκου γραφεὶς κληρονόμος ἐὰν ὡς κληρονόμος ὁμῶς, δοκεῖ ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν. fr. 62 pr.

fol. 70'. Ἐκ διαθήκης ὁ μαινόμενος ἐξωτικῷ κληρονόμος οὐ γίνεται, εἰ μὴ διὰ τῶν ὑπεξουσίων αὐτοῦ γραφομένων· γίνεται δὲ ἀναγκαῖος κληρονόμος πατρὶ καὶ δεσπότη: — fr. 63.

νδ'.¹ Ἔως οὐ ὁ γεγραμμένος κληρονόμος ἀπέπη, οὐ δύναται ἐξ ἀδιαθέτου ἀπολέγειν· ἐὰν δὲ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρωθεν καλούμενος εἴπῃ μηδετέραν καταδέχεσθαι, νέμονται τὰ πράγματα οἱ δανεισταί. fr. 70. § 1. 2.

Ἐὰν ἀλλότριον δούλον ἀγοράσω παρὰ τῶν πολεμίων καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ αὐτὸν γράψω κληρονόμον, ἀναγκαῖος κληρονόμος γίνεται καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος οὐκ ἀποδίδεται τῷ πρόφην δεσπότη· ὑπόκειται μέντοι αὐτῷ ἕως οὐ παράσχη τὸ ἴδιον τίμημα.² fr. 71 pr.

Ὁ ὑπεξοῦσιος ἀποκλέψας τι τῆς κληρονομίας ἢ πρὸς τὴν κληρονομίαν φερόμενον ἢ κρύψας ἢ δαπανήσας ἢ διαφθεύρας ἢ παρ' ἑτέρου γενέσθαι ταῦτα σπουδάσας οὐ δύναται τῆς κληρονομίας

Si dominus postquam iusserit servum adire coeperit furere ante aditionem, non amplius recte adit. fr. 47.

Qui ab eodem in duobus testamentis heres scriptus est et suspicatur posterius esse falsum, ex neutro adire potest. fr. 51 pr.

Qui ex parte sine condicione, ex parte sub condicione scriptus sit heres, si solus est neque substitutum habet, adeundo etiam ante eventum condicionis in solidum fit heres. fr. 52. § 1.

Si quis ex parte sine condicione, ex parte sub condicione scriptus sit, et ex ea parte, in quam sine condicione vocatus est, cum adisset decesserit, etiam alteram partem, existente condicione, heredes eius accipiunt. fr. 53 pr.

Servus ex parte a domino scriptus etiam antequam coheres adierit necessarius (heres) fit; non enim a coherede, sed a semetipso accipit libertatem, nisi sub condicione institutus sit „cum alter heres factus fuerit“.

fr. 58.

Si pater filium emancipatum heredem instituat eique substituat, isque possessionem petat tanquam demens pater fuisset et inveniatur sanus, locus est substitutioni. fr. 60.

Qui sub iurisiurandi condicione scriptus est, si tanquam heres iuraverit, videtur pro herede gerere. fr. 62.

Ex testamento furiosus extraneo heres non fit, nisi per eos qui in potestate eius sunt institutos: fit autem necessarius heres patri et domino. fr. 63.

Donec heres scriptus renuntiaverit, non potest legitimus [heres] repudiare; quod si idem utrinque vocatus dicat neutram (hereditatem) accipere, possident bona creditores. fr. 70. § 1.

Si alienum servum emero ab hostibus et cum libertate eum heredem scripsero, necessarius heres fit et hoc casu non restituitur anteriori domino; subicitur enim ei, donec praestet pretium suum. fr. 71 pr.

Suus heres si amoverit quid ex hereditate vel ad hereditatem spectans vel celaverit vel consumpserit vel corruerit vel per alium haec fieri curaverit, non potest hereditate abstinere. [fr. 71. § 5—7.]

¹ Cod. ιδ' verisimilius pro ηδ' (ex NA). ² simil. Syn.